

PARTS DE L'ANTROPOLOGIA

Etimològicament, la paraula "antropologia" prové dels mots grecs "antropos" (que significa "ésser humà" -i no només "home") i "logos" (ciència, o tractat); per tant és la ciència que té com a objecte l'estudi dels humans, en la seva realitat complexa. El mot ja va ser usat per Aristòtil (s. IV a.C.). La paraula grega "antropos" té una falsa etimologia que és, però, molt suggestiva, segons la qual deriva d' "aner tropós" ("el qui mira cap a dalt"). Així els humans serien aquella mena d'éssers capaços d'alçar la mirada i de dominar el món mentre la resta d'animals estan determinats per l'entorn biològic. En llatí "homo" significa "nascut de la terra".

Cal rebutjar com una falsedat conceptual que l'antropologia sigui l'estudi de l'home, perquè aquest mot es pot entendre com si l'home (sexe masculí) fos el paradigma de la humanitat. Es tracta d'una mala traducció del mot "antropos" que en grec no significa "home", sinó "humà", mot que inclou ambdós sexes. En molts idiomes es distingeix curosament entre "ésser humà" (humanitat) i "home" (sexe masculí).

?? En grec, "humà" es diu *antropos* i "home" és *andros* – mentre "dona" es diu *giné*.

?? En llatí, "humà" és *homo*, mentre "home" és *vir* (d'on proven mots com virilitat o virtut) i "dona" és *mulier* o *femina*.

?? En alemany, "humà" és *Mensch*, "home" és *Mann* i "dona" *Frau* o *Weib*.

?? En xinès, "humà" es diu *ren*, "home", *nan* i "dona" *nü*.

?? En japonès, "humà" és *shitó*, "home" *otóko* i "dona" *ónna*.

?? En hebreu, "humà" es diu *ben-Adam* i "home" *geber*

[Cf: Jesús MOSTERÍN: *La naturaleza humana*, Ed. Espasa Calpe, Madrid, 2006, p. 261]

Modernament, la paraula "antropologia" fou recuperada per Kant, per a qui la resposta a la pregunta sobre l'humà era la conseqüència natural de tres preguntes prèvies [Què puc conèixer?, Què em cal fer?, Què puc esperar?] en la mesura que tan sols els humans poden conèixer, fer i esperar.

L'antropologia no apareix com a ciència estricta fins el segle XIX quan, vinculada a les necessitats del colonialisme, s'estructura com un saber, bàsicament descriptiu, que pretén investigar sobre les diferents cultures, especialment en la seva diferència respecte al model europeu, blanc i cristià.

Es divideix en tres branques o en tres grans dimensions de l'ésser humà:

?? **ANTROPOLOGIA FILOSÒFICA**, que estudia el lloc dels humans en el món, o el sentit últim de l'humà en tant que creador de valors i de socialització. L'antropologia filosòfica estudia les teories que els humans han elaborat sobre si mateixos i és expressió de la recerca d'un sentit humà per a la vida.

?? **ANTROPOLOGIA EVOLUTIVA (o "física")**, que estudia el procés d'hominització, intentant establir l'origen de la realitat humana i la seva diferència específica respecte a l'eix de la vida.

?? **ANTROPOLOGIA MATERIAL (o "cultural")**, que estudia els humans com a éssers que produeixen "cultura" o, en un sentit ampli, que es capaç de transformar el seu entorn. Les formes de transformació del món en un espai humanitzat són bàsicament tres: la capacitat de produir eines (*homo faber* -Bergson), la capacitat per a fer grups i societats (*zoon politikon* -Aristòtil) i la capacitat per a produir formes de representació simbòliques (art, creences, coneixement, etc.) per tal d'interpretar l'entorn (*homo symbolicus* -Cassirer).

A la vegada, l'antropologia material –o "cultural" té diverses parts prou significatives en elles mateixes:

ETNOGRAFIA que estudia descriptivament les cultures tradicionals ("primitives" o, més estrictament, precapitalistes), que s'havien mantingut al marge de les cultures dominants i que avui es troben quasi extingides. Va ser elaborada a partir del Renaixement, especialment per missioners cristians a Amèrica i Àfrica.

ETNOLOGIA que estudia comparativament cultures tradicionals, buscant raons per a la diversitat humana. Es desenvolupà especialment al segle XIX en l'àmbit de l'imperialisme anglès i francès.

FOLKLORE que estudia els costums rurals i les tradicions populars, originades en qualsevol època. No és imprescindible que els costums folklòrics siguin d'origen anònim, ni reculats en el temps, però cal que doni identitat a un grup. El mot prové del germànic "folk" o "volks", que significa "poble". El folklore inclou l'estudi de les llegendes i contes populars ("rondallística"), de les dites populars ("paremiologia"), de la música i els vestits, de la botànica tradicional, etc.

PALEONTOLOGIA que és, de fet, una ciència auxiliar de la prehistòria i que estudia cultures ja desaparegudes a través de les restes que se n'han conservat (etimològicament el mot prové del grec "palaios": vell o antic).

ANTROPOLOGIA URBANA que aplica els mètodes de l'antropologia material i de l'etnologia a l'estudi de les petites comunitats urbanes, que pel seu nombre escàs o la seva situació minoritària no poden ser analitzades de forma estadística o amb eines de la sociologia.

Darrerament, i d'una forma especial als USA, el mot "**antropologia**" està essent substituït per l'expressió "**ecologia humana**". Ha estat determinant en aquest àmbit l'obra de Amos H. Hawley (1986) *Human ecology: a theoretical essay* [trad. cast: Teoria de la ecologia humana (1991)] i la de Stephen V. Boyden (1987): *Western civilization in ecological perspective: patterns in biohistory*. Hi ha diverses raons que expliquen això: la pressió del relativisme cultural, del postmodernisme i dels grups afroamericans, d'una banda, i la mateixa indefinició del concepte de cultura per l'altra. De la mateixa manera, l'antropologia material o cultural tendeix a denominar-se "**estudis culturals**", concepte que té un important contingut relativista.

ECOLOGIA HUMANA és la part dels estudis ambientals que analitza les relacions dels humans entre ells, amb els éssers vius i amb l'entorn. S'interessa especialment per la

creació de xarxes en les relacions socials. A diferència de l'antropologia clàssica, l'ecologia humana assumeix l'evolucionisme darwinià i considera que els canvis adaptatius al medi i la seva transformació són l'eina que permet entendre els models culturals.

Text elaborat per Júlia TORRES CANELA i Ramon ALCOBERRO